

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Logopedická prevence v mateřských školách na Plzeňsku

Vypracovala: Kateřina Krausová
Vedoucí práce: PaedDr. Alena Váchová

České Budějovice 2018

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci na téma Logopedická prevence v mateřských školách na Plzeňsku jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce PaedDr. Aleně Váchové za ochotu, nápady, připomínky a cenné rady.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá logopedickou prevencí v mateřských školách na Plzeňsku. Teoretická část popisuje charakteristiku Plzeňska, plzeňského nářečí. Obsahuje logopedickou prevenci, vymezení základních pojmů, primární logopedickou prevenci v mateřských školách. Definuje pojem logopedická depistáž a osvěta. Uvádí kvalifikační požadavky pro logopedickou péči, kompetence učitele, podmínky pro podporu vývoje řeči. Vymezuje obsah logopedické prevence. Praktická část obsahuje výzkumné šetření a tematické celky. Ke zjištění dat byla použita forma dotazníků.

Klíčová slova: logopedická prevence, mateřská škola

ABSTRACT

This bachelor's essay deals with a prevention of a speech therapy in kindergartens in the Pilsner region. A theoretical part describes a characteristic of the Pilsner region and its dialect. It contains a speech therapy prevention, definitions of basic terms and a primary speech therapy prevention in kindergartens. It defines terms of a speech therapy screening and a speech therapy edification. It mentions qualification demands of a speech therapy, teacher's competencies and conditions for a speech development's support. It defines a content of a speech therapy prevention. A practical part contains a research and thematic units. There were used questionnaires to collect facts.

The key words: a speech therapy prevention, kindergarten

Obsah

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	6
1 CHARAKTERISTIKA PLZEŇSKÉHO KRAJE.....	9
1.1 Vymezení oblasti a přírodní prostředí.....	9
1.2 Historie Plzeňska.....	9
1.3 Plzeňské nářečí.....	10
2 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ.....	12
2.1 Logopedie a narušená komunikační schopnost.....	12
2.2 Primární logopedická prevence.....	13
2.3 Logopedická depistáž.....	14
2.4 Logopedická osvěta.....	15
3 LOGOPEDICKÁ PREVENCE V MATEŘSKÝCH ŠKOLÁCH.....	16
3.1 Kvalifikační požadavky pro logopedickou péči v mateřské škole.....	16
3.2 Podpora vývoje řeči.....	18
3.2.1 Příznivé podmínky pro podporu vývoje řeči v mateřské škole.....	19
3.3 Obsah logopedické prevence v mateřské škole.....	21
PRAKTICKÁ ČÁST	25
4 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	25
4.1 Cíl bakalářské práce.....	25

4.2 Metodologické řešení výzkumného šetření.....	25
4.2.1 Výzkumný vzorek.....	25
4.2.2 Pod výzkumný vzorek.....	26
4.3 Výsledky dotazníkového šetření.....	29
5 SHRNU TÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	42
6 TÉMATIC KÉ CELKY.....	45
6.1 Ovoce.....	45
6.2 O veliké řepě.....	47
6.3 Otvírejte čerti vrata.....	50
ZÁVĚR.....	53
SEZNAM LITERATURY.....	54
SEZNAM PŘÍLOH.....	56

ÚVOD

Jako učitelka v mateřské škole se čím dál častěji setkávám s dětmi, které mají narušenou komunikační schopnost. Nepracuji v mateřské škole dlouhou dobu, ale i za 6 let, kterou působím jako učitelka, jsem si všimla velkého přibývání dětí s různými druhy řečových poruch a vad. To se nezmiňuji o dětech, které nemluví a vydávají pouze zvuky. Z toho to důvodu, jsem si vybrala jako téma bakalářská práce Logopedická prevence v mateřských školách.

Komunikace a řeč je jednou z nejdůležitějších nástrojů pro mezilidskou komunikaci pro navazování nových vztahů, pro získávání informací.

Učitelky v mateřských školách mají velký vliv na rozvoj komunikačních schopností. Správný mluvní vzor i podnětné prostředí ovlivňují dětskou řeč. Dle mého názoru je velmi důležité zařazovat aktivity a činnosti rozvíjející logopedickou prevenci. Pokud děti v mateřských školách nebudou správně ovládat řeč, stěží upotřebí nabyté informace.

Cílem mé bakalářské práce je, jakým způsobem je uskutečňovaná logopedická prevence v mateřských školách na Plzeňsku.

V teoretické části charakterizuji Plzeňský kraj. Definuji logopedickou prevenci a vysvětluji základní logopedické pojmy. Popisuji podmínky správného vývoje řeči, ujasňuji pojem logopedická depistáž a osvěta. Vypisuji kvalifikační požadavky pro logopedickou péči, kompetence učitele, podmínky pro podporu vývoje řeči i obsah logopedické prevence.

Praktická část se zabývá výzkumným šetřením. Údaje k výzkumnému šetření bylo zjišťováno pomocí dotazníků. Získané informace se týkali nejen vzdělání pedagogů v oblasti logopedie, v jakém rozsahu a s jakými materiálními podmínkami se provádí logopedická prevence v mateřských školách. A v poslední řadě jsem zjišťovala, jakým způsobem mateřské školy předávají rodičům informace nebo doporučení o logopedické prevenci.

TEORETICKÁ ČÁST

„ To, čím se liší člověk od zvířat, jest rozum a řeč. První má pro svou vlastní potřebu, druhé pro bližní, proto má o to oboje stejně pečovati, aby měl jak mysl, tak z myslí pocházející hnutí údů, tedy i jazyk co nejvybroušenější“

J. A. Komenský

1 Charakteristika Plzeňského kraje

1.1 Vymezení oblasti a přírodní prostředí

Na západě České republiky se rozkládá Plzeňsko. Nachází se mezi Českou kotlinou a západní hranicí státu. Rozloha kraje je 7 561 km², tím pádem patří mezi větší kraje. V plzeňském kraji žije přibližně 550 000 obyvatel (Procházka, 2004).

Plzeňsko se rozděluje do menších částí. Donedávna se rozdělovalo podle okresů, nyní se užívají nové správní oblasti nebo regiony. Plzeňský kraj je velkou částí bývalého Západočeského kraje. V současnosti se Plzeňský kraj rozděluje do 15 okresů. Výčet těchto okresů je Horšovskotýnsko, Klatovsko, Kralovicko, Nepomucko, Nýřansko, Přešticko, Rokycansko, Stodsko, Stříbrsko, Sušicko, Tachovsko. Každý okres má menší či větší město s určitými pravomocemi státní správy (Procházka, 2004).

Plzeňský kraj je okolo obehnaný vyvýšeným terénem. Odtud odtékají dvě řeky Berounka a Otava směrem do středních a jižních Čech. Plzeňská pahorkatina je krajina s nízkým zalesněním, kudy protékají další řeky Úslava, Úhlava, Radbuza a Mže. Nejnižší bod Plzeňska je u Osady Čilá (250 m n. m), nepovažuje se za skutečnou nížinu, kterou zde nikde nenajdeme. Jediným pohořím Plzeňska je Šumava. (Procházka, 2004)

1.2 Historie Plzeňska

První obyvatelé se zde usazovali asi před 6000 lety. Obyvatelé se usazovali v osadách v úrodné kotlině. Významné osídlení představují tzv. milavečská kultura lidí v mladší době bronzové. Slovanské osídlení kraje pochází ze 7. Století. V povodí řeky Berounky se v raném středověku utvořil historický Plzeňský kraj.

V rozvoji plzeňského kraje hráli velmi důležitou roli kláštery. Cisterciácké kláštery u Nepomuku a v Plasích. Další důležité kláštery byli v Kladrubech a v Chotěšově. Díky těžbě kovových rud, zlata a stříbra Plzeňsko zbohatl.

Husitská revoluce zasáhla Plzeňský kraj. Husité zde zvítězili ve dvou bitvách u Tachova (r. 1427) a u Domažlic (r. 1431). Husité museli opustit Plzeň, kterou si vybrali za své středisko, kvůli silám katolické církve.

V 16. století se v Plzeňském kraji projevil další nárůst hospodářského i kulturního rozvoje.

V Plzeňském kraji se ve druhé polovině 19. objevila ložiska černého uhlí a kaolinu, které přispěli k zásadní proměně. Vznikli zde Škodovy závody a Měšťanský pivovar v Plzni. K této době se datuje i vybudování železniční trati, výstavba železničního tunelu pod Špičákem nebo začínající léčení v Konstantinových Lázních. Kulturní a politický život se soustřeďuje do Plzně, Klatov či Domažlic. V Chudenicích byla vybudována expozice, kterou věnovali Josefu Dobrovskému. Který byl jeden z hlavních představitelů národního obrození.

V roce 1938 se část území Plzeňského kraje stala součástí Německé říše. Plzeň se stala pohraničním městem. V roce 1945 byla část kraje osvobozena americkou armádou, tím skončila německá okupace ČSR. Západočeský kraj se v roce 1948 ocitá za tzv. železnou oponou. Po stržení železné opony se opět vrací demokracie. Tím se také rozvíjí cestovní ruch i soukromé podnikání. (<http://plzensky-kraj.webnode.cz/historie/>)

1.3 Plzeňské nářečí

O plzeňském nářečí se často mluví jako o „zpívání“. V nářečí se objevuje nápadná větňá melodie. „... v některých případech tón na slabice před větňým přízvukem zvedne, na slabice s větňým přízvukem o jistý interval, větší nebo menší podle síly emoce, proti slabice předcházející klesne a na této výši zůstane až skoro na samý konec výpovědi; teprve ke konci poslední slabiky tón klesne ještě více. Poslední slabika bývá často protažena a dostává někdy zřetelný vedlejší přízvuk; též slabika před větňým přízvukem dostává někdy lehce zesílený přízvuk.“(Petřík, 1936).

Tyto intonační tvary se objevují v oznamovacích větách, ve větách tázacích a také v rozkazovacích. Důležité je také zohlednit rozdíly mezi společenskými vrstvami. Osoby vzdělanější používají méně toho intonačního tvaru oproti méně vzdělaným osobám. Polovzdělané a nevzdělané osoby užívají tento intonační tvar častěji. Další rozdíly si mohou vyskytnout, pokud tyto osoby žijí ve městě nebo na venkově (Petřík, 1936).

2 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Než začneme mluvit o logopedické prevenci, měli bychom si vysvětlit základní pojmy.

2.1 Logopedie a narušená komunikační schopnost

Slovo logopedie pochází z řeckého slova logos – slovo, paidea – výchova. V nejširším smyslu slova můžeme logopedii chápat jako výchovu řeči. (Sovák, 1978)

Definice logopedie podle Lechty (1990, s. 15) zní „ *Logopedie je speciálně pedagogická věda. Zabývá se výchovou osob s narušenou komunikační schopností a prevencí tohoto narušení. Logopedie zkoumá narušení komunikační schopnosti z pohledu příčin, průběhu, frekvence, následků, výskytu, možnost diagnostikování, odstraňování, prevence. Také zkoumá možnost v rozvíjení komunikační schopnosti jako takové.*“

Podle Sováka (1978, s. 26) se logopedie především zaměřuje na ošetřování, předcházení vad a poruch sdělování.

Obecně lze říci, že logopedie má jako základní cíl odstranění, zmírnění či reedukaci narušené komunikační schopnosti.

Často se také objevuje pojem narušená komunikační schopnost, která patří k základním pojmům logopedie. Ve Slovníku speciální pedagogiky (Valenta a kol., 2015) píší, že cílem vzdělávání lidí s narušenou komunikační schopností je nejen rozvinout jeho schopnosti kognitivní, jazykové, psychosociální i emocionální, ale hlavně rozvinout celou osobnost člověka.

Termín *narušená komunikační schopnost* se dá velmi těžko definovat, z toho důvodu, že určení normality je samo o sobě velmi komplikované. Pokud mluvíme o narušení, platí určité zvláštnosti v jazyce. Myslíme tím, že musíme přihlížet na odlišnou výslovnost, tempo řeči i to kde osoba žije, v jakém jazykovém prostředí. Přihlížíme nejen na formálně narušenou stránku řeči, ale také na všechny jazykové roviny projevů člověka. Pro dítě může být narušená komunikační schopnost velkou komunikační bariérou, kterou si do jisté míry uvědomuje (Lipnická 2013).

U dětí nelze zaměňovat narušenou komunikační schopnost za fyziologické projevy. Tím se myslí, že fyziologická dysfluence, které se může objevit během 3. – 4. roku, není narušená komunikační schopnost. (Klenková, 2006)

Lechta (2003, s. 17) popsal nejpřesnější definici narušené komunikační dovednosti:

„Komunikační schopnost člověka je narušena tehdy, když některá rovina jeho jazykových projevům (příp. několik rovin současně) působí interferenčně vzhledem k jeho komunikačnímu záměru.“

2.2 Logopedická prevence

V logopedii se klade velký důraz na prevenci, jde o včasné rozpoznání, ošetření a zaměření nejen na vadu, ale také na prožívání nositele vady. Na jeho sociální prostředí, ve kterém žije. Přesun logopedické péče probíhá od dospělého k dítěti, od terapie k prevenci, od léčebných institucí k výchovným zařízením (Sovák, 1978). Klenková (1997, s. 9) uvádí: *„Logopedická prevence je osvětové působení nejen ve smyslu předcházení poruchám komunikačních schopností, ale i ve smyslu pokynů pro optimální stimulaci řečového vývoje.“*

V logopedii se nejčastěji používají metody primární, sekundární a terciální prevence.

Primární prevence se zabývá situacemi, které ohrožují určité narušení komunikační schopností (Klenková, 2006). Lipnická (2013) uvádí, že prevence je zaměřena na celou populaci dětí od raného dětství. Důležitá je stimulace především v rodině. Dále pokračuje efektivní edukace v mateřské škole. Škodová (2003, s. 42) píše: *Primární prevence je předcházení ohrožujícím situacím v celé sledované populaci. Může být nespecifická, která všeobecně podporuje žádoucí formy chování (v logopedii např. propagování správné péče o řeč dítěte všeobecně), a specifická, zaměřená proti konkrétnímu riziku, tedy ohrožení určité NKS.“*

Sekundární prevence se zabývá rizikových skupin, u kterých může dojít k ohrožení (Klenková, 2006). U těchto rizikových skupin, se snaží zabránit narušení komunikačních skupin již v počátečním stádiu, např. u dětí s vývojovou neplynulostí může vzniknout koktání nebo u dětí z nepodnětného prostředí (Lipnická, 2013).

V neposlední řadě se terciální prevence zajímá o děti, které již narušenou komunikační schopností trpí a jejím cílem je, aby narušená komunikační schopnost nezpůsobila problémovou socializaci (Klenková, 2006).

Logopedická prevence v mateřské škole od učitelů vyžaduje zapojení dítěte a řešení dané situace. Návaznost na speciálně pedagogické, psychologické nebo logopedické intervence (Lipnická, 2013).

2.3 Logopedická depistáž

Definice slova logopedická depistáž zní: „*vyhledávání jedinců se závadami a poruchami řečových komunikačních schopností a dovedností.*“ (<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/logopedicka-depistaz>)

Logopedická depistáž je vyšetření řeči předškolních dětí, tzn. 5 – 6 letých, v mateřských školách. Tím to se odhalují děti s narušenou komunikační schopností. Logopedickou depistáž, se kterou musí souhlasit zákonný zástupce, provádí logoped. Informace, které se předávají rodičům o výsledcích z logopedické depistáže, může předat logoped nebo učitel. Učitel musí být s doporučením seznámený přímo od logopeda. Depistáže se může a také nemusí účastnit zákonný zástupce (Lipnická, 2013).

Lechta (2003) uvádí, že nejlepší je dvojfázová depistáž, kde se v první fázi zaměřují na narušený vývoj řeči (okolo 3. roku) a ve druhé fázi se zaměřují na dyslalii (mezi 5.- 6. rokem). Orientační vyšetření řeči neboli depistáž se doporučuje provádět okolo 4. roku.

Logopedická depistáž se také zařazuje k preventivním metodám narušené komunikační schopnosti (Škodová, 2003).

Logopedická depistáž se většinou provádí na začátku školního roku. Tím to se odhalují, v jaké míře se v mateřských školách objevují děti s vadami a poruchami řeči.

2.4 Logopedická osvěta

Pavlová – Zahalková logopedickou osvětu vysvětluje jako součást výchovné péče: „*Je to proces, kdy výsledky vědních disciplín – defektologie, logopedie, se dostávají pedagogickými prostředky do širší veřejnosti*“ (Pavlová-Zahalková, 1976, s. 127).

Poznatky z logopedie se díky logopedické osvětě dostanou jak na veřejnost, mezi rodiče, tak také mezi učitele i děti.

Hlavním cílem logopedické osvěty je snížit počet vad a poruch řeči. A napomáhá také k odstranění těchto vad a poruch. Nejen, že se zaměřuje na obecnou veřejnost, ale nejvíce na osoby, u nichž defekt vznikl. Autorka také uvádí, že osvěta je nutnou součástí práce každé školy nebo zdravotnického zařízení.

I logopedická osvěta má zásady, kterými se řídí:

- optimistická – dodávat víru ve zlepšení, povzbuzovat, vyzdvihnout kladné hodnoty, dodávání perspektivy
- srozumitelná a přiměřená – uvědomit si pro koho je cílena, na koho a jak bude nejvíce působit a řídit se podle toho
- vědecky pravdivá – konkrétní, srozumitelná, jasný cíl
- originální, vtipná a svěží
- soustavná a plánovitá (Pavlová-Zahalková, 1976)

Cílem osvětové činnosti je vydávání odborných příruček, přednášek, filmů, metodických pomůcek, organizování seminářů a kurzů.

Logopedická osvěta nebo jakákoliv propagační činnost se musí dotknout nejen výchovy, ale i ekonomiky.

3 LOGOPEDICKÁ PREVENCE V MATEŘSKÉ ŠKOLE

Primární logopedickou prevenci vykonává učitelka v mateřské škole, která realizuje Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání nejen v oblasti Dítě a jeho psychika (podoblast Jazyk a řeč) (Těthalová, 2013). Podle Těthalové (2013, s. 8) je primární logopedická prevence: „V zásadě to, co učitelky mateřské školy běžně dělají. Mají široké možnosti věnovat se cíleně a opakovaně rozvoji smysluplného vnímání a obratnosti mluvidel, nácviku hospodaření s dechem, rozvoj fonemického sluchu, rozvíjení slovní zásoby a vyjadřovacích schopností, což mohou provádět během celého dne formou hry.“ Některé mateřské školy poskytují logopedickou prevenci nad rámec RVP PV.

3.1 Kvalifikační požadavky pro logopedickou péči v mateřské škole

Jak bylo uvedeno výše, primární logopedickou prevenci v mateřské škole vykonává každý předškolní pedagog. Tato profese vyžaduje v oboru učitelství pro mateřské školy střední nebo vysokoškolské vzdělání (zákon č. 563/2004 Sb). Dále zde může působit logoped nebo logopedická asistent. Kvalifikační požadavky a kompetence těchto pracovníků se řídí podle Metodického doporučení k zabezpečení logopedické péče ve školství 2009 č. j. 14712/2009-61.

Článek III Logoped je absolvent magisterského studia v oblasti speciální pedagogiky – logopedii. Studium je zakončeno státní závěrečnou zkouškou z logopedie, popř. surdopedie či znalosti ve znakovém jazyce.

Článek IV popisuje kvalifikační požadavky a odborné předpoklady logopedického asistenta. Logopedický asistent má pedagogické vzdělání a je podřízen logopedovi ze SPC. Vzdělání získává:

- a) absolvováním vysokoškolského bakalářského studijního programu v oblasti pedagogických věd zaměřeného na speciální pedagogiku, ukončeného závěrečnou zkouškou/státní zkouškou z logopedie, resp. surdopedie
- b) vzděláním stanoveným pro učitele mateřské školy, kteří nevykonávají přímou pedagogickou činnost ve třídě zřízené pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami doplněného absolvováním programu celoživotního

vzdělávání uskutečňovaného vysokou školou a zaměřeného na speciální pedagogiku – logopedii

- c) vzděláním stanoveným pro učitele mateřské školy, kteří nevykonávají přímou pedagogickou činnost ve třídě zřízené pro žáky se speciálními potřebami a vzděláním získaným absolvováním kursu zaměřeného na logopedickou prevenci akreditovaného MŠMT v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

Kompetence učitele při logopedické prevenci pro vykonávání logopedické prevence

„Profesní kompetence (způsobilosti) se obecně charakterizují jako soubor osvojených vědomostí, dovedností, postojů, hodnot a vlastností které v člověku v dané profesi umožňují efektivně plnit povinnosti, vykonávat potřebné činnosti a uplatňovat svá práva. V užším významu se kompetence vážou na výsledky, jichž odborník dosáhl vzděláním, čímž získal určité oprávnění (pravomoci, které je v porovnání s kompetencemi jiných odborníků specifické a zavazuje ho k osobní a pracovní zodpovědnosti.“ (Lipnická, 2013, s. 12)

Při prevenci narušené komunikační schopnosti nemůže učitel nahrazovat speciální logopedy, ale učitel může vykonávat výchovně – vzdělávací proces a aplikovat do něj metody logopedické terapie. Do výchovně – vzdělávacího procesu v mateřské škole integruje speciální přístupy, principy, obsahy a metody, které jsou shodné s cíli logopedické prevence.

Ke zkvalitnění řečového a jazykového vývoje dítěte učitel přispívá určitými prostředky, plánováním a uskutečňováním edukační činnosti zaměřené na rozvoj komunikačních schopností.

Mezi nejzákladnější kompetence učitele podle Lipnické (2013) patří:

Teoretické kompetence

- být jazykově vzdělaný
- rozumět pojmům v oblasti jazykově – komunikační edukace
- vědět o metodickém doporučení a programech, které jsou stěžejní pro výchovně – vzdělávací činnost dětí s narušenou komunikační schopností.

- mít pročtené metodiky, které se týkají rozvoje řečových a jazykových dovedností a umět je uskutečnit
- Díky vývojových teorií řeči a jazyka umět rozpoznat důležitá období v ontogenezi a využít toho.

Didaktické kompetence

- Vhodně vybrat metody, formy, pomůcky, materiály se kterými se bude nejlépe pracovat.
- Provádět individuální přístup k dítěti a jeho řečovým schopnostem.
- Stanovit cíle tak, aby byly jasné, které vědomosti, schopnosti, postoje si musí ve výchovně - vzdělávacím procesu dítě osvojit.

Komunikační kompetence

- Být mluvním vzorem pro děti.
- Být empatický, trpělivý, tvořivý, optimistický při komunikačních situacích.
- Komunikovat na úrovni dítěte.
- Vytvářet příležitosti, které vedou k dialogům a monologům.

3.2 Podpora vývoje řeči

Hlavní náplní primární logopedické prevence v mateřské škole je podpora vývoje řeči.

„ Vývoj řeči je složitý proces, který ovlivňuje mnohé vnitřní i vnější faktory. Vnitřní faktory vyplývají ze stavu organismu a schopností dítěte. Prostředí, ve kterém dítě žije, působí na ně vnějšími faktory (Klenková, 1997, s. 15)

Pro správný vývoj řeči jsou důležité vnitřní a vnější faktory. Vzájemný poměr těchto faktorů uvedeme v etapách reflexního okruhu komunikace (Klenková, 1997):

1. Společenské prostředí, má dítěti poskytnou, dostatek řečových podnětů k řečovému projevu. Pokud dochází ke zpomalování vývoje řeči, je to způsobeno nedostatkem stimulů. Naopak velké množství těchto podmětů dítě poškozuje. Dalším důležitým činitelem je správný řečový vzor. Není-li řečový

vzor správný, dítě se ho učí se všemi chybami a vývoj řeči se dostatečně nerozvíjí.

2. Pro vývoj řeči je nejdůležitější sluch. Pokud tomu tak není, řeč se nemůže vyvíjet. Nejen sluch, ale také zrak je důležitým analyzátozem. Díky zraku dokážeme odezírat artikulaci, mimiky i gestikulace. Doplňuje sluchové vnímání řeči.
3. Dostředivé dráhy jsou přijímané sluchem a zrakem, které vedou podněty z prostředí.
4. Centrální část zachycuje a zpracovává informace. Na správné součinnosti centrální části závisí správné tvoření a používání řeči. Po tomto zpracování přechází vzruch na odstředivé dráhy.
5. Celkovou řeč řídí motorická korová i mimokorová centra. Motorika a řeč se vzájemně ovlivňují, pokud se objeví poruchy, motoriky odrazí se v mechanismech řeči.
6. Výkonové orgány jsou důležité pro mluvené slovo. Rozdělují se na dýchací, hlasové a artikulační.
7. V neposlední řadě je důležité společenské prostředí, které přijímá řečový projev. Dětský projev může být kladně přijat, poté povzbuzuje k řeči. Nebo bude přijat negativně a tím pádem i negativně ovlivňuje další řečový vývoj dítěte.
8. Pokud posluchač přijme řečový projev dítěte a reaguje na jeho řeč, tím zpětně ovlivňuje dítě.

3.2.1 Příznivé podmínky pro podporu vývoje řeči v mateřské škole

Důležitý význam při rozvíjení řeči má mateřská škola. Nejen učitelé, ale také rodiče musejí dávat vhodné podněty pro rozvoj řeči, kvůli tomu řeč neustrnuje. Toto podporuje dětská hra. Hra dětem přináší nejen radost, ale také rozvíjí jejich poznání, fantazii, a spoustu podnětu k mluvení (Pavlová-Zahalková, 1976). „Hra je pro rozumový a řečový rozvoj velmi zásadní činností a komplexně se v ní rozvíjí inteligence dítěte. Hra je nositelem vnitřní motivace, emocí a prožitků a také citové angažovanosti, která silně podporuje učení“ (Průcha, Kořátková, 2013, s. 106). Při hře dítě uplatňuje své řečové a

jazykové schopnosti. „ *Komunikace s jinými dětmi a dospělými dítěti průběžně nastavuje „zrcadlo“, což mu pomáhá měnit se v souladu s uznávanými hodnotami a pravidly, tj. i s komunikačními zvyklostmi*“ (Lipnická, 2013, s. 16). Velmi dobré jsou hry, ve kterých děti uplatňují svoji fantazii a k tomu si samy doplňují pohybový i slovní doprovod. Také se objevují speciální hry, v nichž se hra zaměřuje na procvičování výslovnosti. (Pavlová-Zahalková, 1976).

Pro další správný vývoj řeči je důležité podnětné prostředí. Prostředí je vše co nás obklopuje a všem žijeme, příroda živá i neživá, lidé a jejich výtvoř. Podle Pavlové-Zahalkové (1976) jsou pro děti nejdůležitější tři prostředí rodinné, pracovní a mimopracovní. Škodová (2003, s. 99) uvádí: Společenské prostředí (zejména rodina) musí dítěti poskytnout dostatek přiměřených řečových podnětů a dítě k řečovému projevu stimulovat.“ I výchovné vlivy se mohou přímo nebo nepřímo projevat v řeči i na celkovém rozvoji komunikační schopnosti (Lechta,2002).

Dalším důležitým prvkem ve vývoji řeči je mluvní vzor. „*Nedostatečná možnost napodobovat řeč vede zpravidla k opožděnému vývoji řeči, nadbytek slovních informací (neustálé vysvětlování a pokyny) vede většinou k ochrannému útlumu a k oslabení verbální pozornosti. Nesprávný mluvní vzor zase často vede k získaným poruchám řeči (výslovnost, plynulost, poruchy hlasu atd.)*“ (Kutálková, 2010, s. 105). Dále autorka uvádí: „ *Po celý první rok života dítěte je naše řeč – nejen slova, ale i tempo, melodie věty a chování, které řeč provází – vzorem, který se velmi důkladně ukládá. Ostatně i během celého období vývoje řeči, které se zhruba kryje s předškolním obdobím.*“ (2010, s. 105). Pro děti, které nastoupí, do mateřské školy se mluvním vzorem stávají učitelky. Její vlastní řečový projev ovlivňuje dětskou řeč.

Učitelka by měla mluvit spisovně dbát na správný vzor výslovnosti. „ *..také správný řečový vzor, který musí odpovídat zvukovým, artikulačním a gramatickým normám jazyka*“ (Škodová, 2003, s. 100). Pokud dítě má nesprávný řečový vzor, pak ho napodobuje i se všemi jeho chybami. Učitelky v mateřských školách ovlivňují dětskou řeč tím, že jsou dětem správným mluvním vzorem. S tím je spojené také to, jaké podnětné prostředí vytváří a jaké činnosti s dětmi uskutečňují (Těthalová, 2013).

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání zaručuje komplexní vzdělávání, jsou zde uvedeny komunikativní kompetence, které má dítě mít na konci předškolního vzdělávání. Dále je zde obsažena oblast Dítě a jeho psychika, která podporuje rozvoj nejen řeči a jazyka. RVP PV vychází z respektování individuálních potřeb dítěte. „*Rámcové cíle a záměry předškolního vzdělávání jsou pro vzdělávání všech dětí společné*“ (Smolíková, 2017, s. 35) Pro děti s poruchami řeči je zajištěna průběžná logopedická péče a také spolupráce s odborníky a těsná spolupráce s rodiči dítěte. (Smolíková, 2004)

3.3 Obsah logopedické prevence v mateřské škole

Přípravná cvičení

Dechová cvičení

Dechové cvičení zařazujeme na začátek logopedického cvičení, formou hry spolu s cvičením fonačním. Při dechovém cvičení se snažíme o prohloubení fyziologicky správného výdechu i vdechu (Klenková, 1997).

Zásady dechového cvičení jsou (Štěpán, Petráš, 1995):

- Místnost, kde provádíme dechová cvičení by měla být čistá, vyvětraná.
- Musí být připravená podložka na cvičení v leže.
- Cvičení cílíme na správný nácvik výdechu a vdechu, ale také se zaměřujeme na nácvik řečového dýchání.
- Děti učíme k osvojení správného držení těla při nácviku nádechu.
- Děti vedeme k ovládnutí výdechového proudu při nácviku výdechu.
- S tím souběžně děti připravujeme k nácviku řečového dýchání.
- Tato cvičení kombinujeme s pohybem např. při chůzi nebo s pohybem části těla, případně v klidném postoji.

Rozvoj jemné i hrubé motoriky

Motorika a řeč spolu úzce souvisejí a vzájemně se ovlivňují. U dětí souběžně s pohybem začíná i rozvoj řeči. Poruchy motoriky se odrážejí v řeči, u neobratného dítěte můžeme pozorovat více vad výslovnosti naproti průměrně pohyblivému dítěti

(Klenková, 1997). Vyjadřovat se děti nemohou bez ovládní svalů obličeje a krku, toto souvisí s obratností nejen velkých svalových skupin, ale také v obratnosti rukou (Kutálková, 2010).

Hrubá motorika

„Hrubá motorika zahrnuje pohyblivost celého těla. Musíme sledovat i koordinaci jednotlivých pohybů.“ (Klenková, 1997, s. 50). Podle Lechty (2002) je motorika důležitá nejen pro správný vývoj řeči, ale také pro rozvoj sociálního chování i poznávacích činností aj.

Aktivy rozvíjející hrubou motoriku (Klenková, 1997, Kutálková, 2010):

- chůze, chůze v rytmu, běh, přelézání, podlézání, lezení, různé přeskoky, poskoky, kroužení a jiné pohyby hlavou, překonávání překážek;
- hry s míči, házení, chytání, odrážení, kopání;
- vodní hry a plavání;
- jízda na kole či koloběžce;
- házení koulí, koulování, stavění sněhuláků.

Jemná motorika

„Propojení vývoje obratnosti rukou a rozvoje řeči je všeobecně známo – také se toho patřičně využívá. Aby se dítěti například nezprotivil nutný logopedický nácvik, střídáme období, kdy se věnujeme mluvení, s „přestávkami“ naplněnými různými manuálními činnostmi, aniž by se změny ve vývoji řeči zpomalily.“ (Kutálková, 2014, s 26.)

Kutálková (2014, s 27.) dále uvádí: *„Čím jsou předměty menší, tím větší obratnost ruky vyžadují.“*

Autorka také uvádí aktivity rozvíjející jemnou motoriku (Kutálková, 2014):

- manipulace s předměty - rozebírání, sestavování, skládání, třídění (nejlépe předměty z přírodních materiálů – jeřabiny, kaštiny, kůra ze stromů, listy atd.);
- práce s papírem – skládání, vytrhávání, stříhání, lepení;

- práce s textilem – výroba koláží, výroba různých ozdob;
- práce s modelínou (či keramickou hlinou, moduritem, vizovickým těstem);
- práce s předměty denní potřeby (brčka, koření, špagety atd.);
- malování a kreslení;
- „cvrnkání kuliček“.

Motorika mluvidel

„ Motorika mluvidel podporujeme spíše situačně, když nám to okolnosti umožní (když se dítě umaže od jogurtu, otálíme s otřením a chceme, aby se olízlo, než najdeme ubrousek), když má dítě chuť „dělat obličej“ nebo jako doprovod k obrázku (čertík) či situace (pejsek vyplazuje jazyk).“ (Kutálková, 2010)

Aktivity rozvíjející motoriku mluvidel (Klenková, 1997, Kutálková, 2010, Peutelschmiedová, 2001):

- foukání na papír, foukání do kuliček;
- nafukování tváří;
- olizování rtů dokola, špulení rtů;
- vyplazování jazyka (široký, placatý jazyk, „ čertík“);
- vytvořit z jazyka „kolébku“;
- dosáhnout jazykem na nos, horní ret, dolní ret, bradu;
- kloktání vody;
- napodobovat různé zvuky zvířat, dopravních prostředků;
- odstraňovat zuby ze rtů např. šlehačku;
- udržet tužku mezi nosem a horním rtem.

Fonematický sluch

„Fonematický sluch je důležitý při rozvoji řeči, proto je nutné věnovat péči rozvoji fonematického sluchu u dětí v předškolním věku.“(Klenková, 1997,s.52)

Díky fonematickému sluchu dokáže dítě rozpoznat jednotlivé hlásky řeči. K rozvoji fonematického sluchu napomáhají básničky, které se děti učí, říkadla, rytimizace, zpěv a nejdůležitější k rozvoji je běžný rozhovor (Kutálková, 1996).

Kutálková (2014) dále uvádí další aktivity pro rozvoj fonemického sluchu:

- rozpoznávání zvuků a hluků stejných a podobných;
- rozpoznání určeného zvuku;
- rozlišení zvuk a ticho;
- vytleskávání slov po slabikách;
- vymyšlení slov na poslední slabiku předešlého slova.

Zrakové vnímání

„Ve vývoji řeči má význam i zrak. Spočívá v tom, že upevňuje sluchové vjemy. Důležitým doplňkem sluchového vnímání řeči je odezírání artikulace, mimiky, gestikulace. Při výchově řeči zrak kontroluje mluvidla jiných osob i vlastní (zrcadlo napomáhá při napodobení řečového vzoru).“ (Klenková, 1997. s. 44)

Díky zrakovému vnímání získáváme 70-80 % informací (Lechta, 2002).

Nepřesnosti ve zrakovém vnímání zapříčiňují nedostatky ve vývoji výslovnosti. Dítě nenapodobuje správně artikulační pohyby (Kutálková, 2014).

Aktivity pro rozvoj zrakového vnímání (Kutálková, 2010, 2014)

- hračky s otvory, kam se prostrkávají různé předměty;
- stříhání obrázků a skládání zpět (např. pohlednice);
- puzzle nebo pexeso (přiměřené věku a schopnostem dětí);
- třídění předmětů podle daného pravidla (materiál na třídění – knoflíky, korálky, šroubky, barevná kolečka nebo geometrické tvar.);
- hledání hraček nebo předmětů podle určitého popisu;
- hledání rozdílů;
- hledání obrazců, které se překrývají v bludišti čar.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

4.1 Cíl bakalářské práce

Cílem praktické části bakalářské práce bylo zjistit, jakým způsobem se realizuje logopedická prevence v mateřských školách na Plzeňsku.

Pro vlastní šetření jsem si zvolila čtyři výzkumné otázky:

1. V jakém rozsahu se provádí logopedická prevence v mateřských školách?
2. Jaké jsou materiální podmínky pro logopedickou prevenci?
3. Jaké vzdělání mají pedagogové, kteří provádějí logopedickou prevenci?
4. Jak mateřské školy informují rodiče o logopedické prevenci?

4.2 Metodologické řešení výzkumného šetření

K získání údajů pro výzkumné šetření jsem zvolila dotazníkovou metodu. Účastnice průzkumu byly ředitelky mateřských škol. Dotazník obsahuje 16 otázek, z toho 4 otázky uzavřené (odpověď ANO- NE), 4 otázky otevřené (otázky s libovolnou odpovědí), 8 otázek polouzavřených (předem nabídnuté odpovědi).

4.2.1 Výzkumný vzorek

Do výzkumného šetření jsem pozvala všechny mateřské školy na Plzeňsku. Anonymní dotazníky byly rozeslány prostřednictvím e-mailu. K získání e-mailových adres byl použit adresář mateřských škol www.seznamskol.eu. E-mailem bylo obesláno celkem 55 mateřských škol. O výzkumném šetření byly informovány ředitelky mateřských škol. Ředitelky samy roznesly dotazníky učitelkám, vyplněný dotazník buď odeslaly zpět e-mailem, nebo jsem si ho osobně vyzvedla.

Do výzkumného šetření se zapojilo celkem 26 mateřských škol. Pouze z 3 mateřských škol se vrátilo víc než 1 vyplněný dotazník (nejvíce 8, nejméně 3). Celkový počet navracených dotazníků činil 38.

Lokalita zapojených mateřských škol: Plzeň a Plzeňský kraj.

Vzdělání respondentů: V mateřských školách pracují učitelky s maturitou 63,16%, dále bakalářky 21,05% a absolventky VOŠ a magistry jsou na stejném procentu, tj. 7,89%.

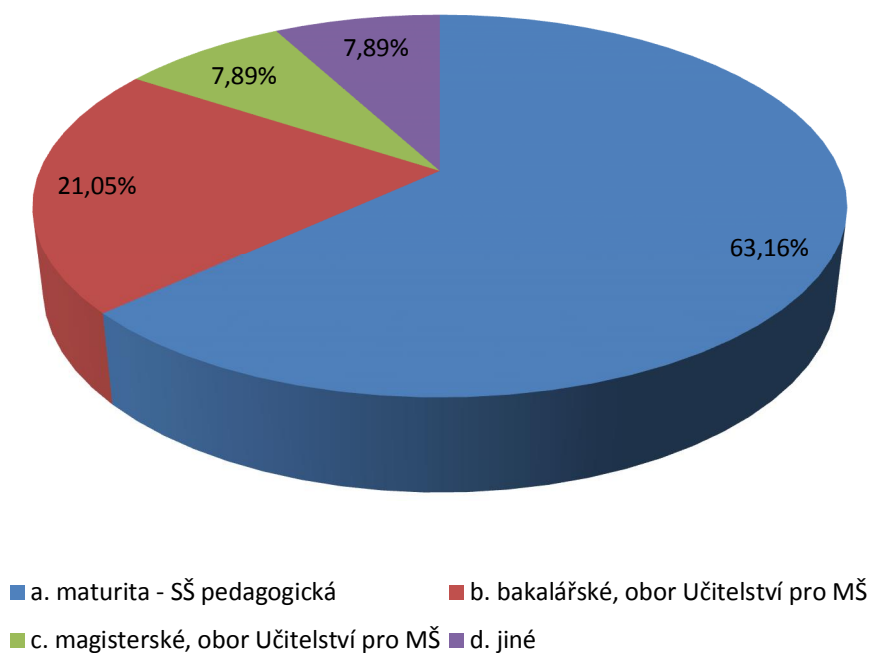
Délka praxe v mateřské škole: 36,11% učitelek pracuje v mateřských školách více než 30 let. 16,67% učitelek (druhé nejvyšší zastoupení) mají praxi do 5 let, tzv. začínají učitelky. Pouze 2,78% dotazovaných učitelek má praxi 5 – 10 let.

4.2.2 Pod výzkumný vzorek

Otázka č. 1: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Graf 1 Otázka č. 1

Otázka č.1

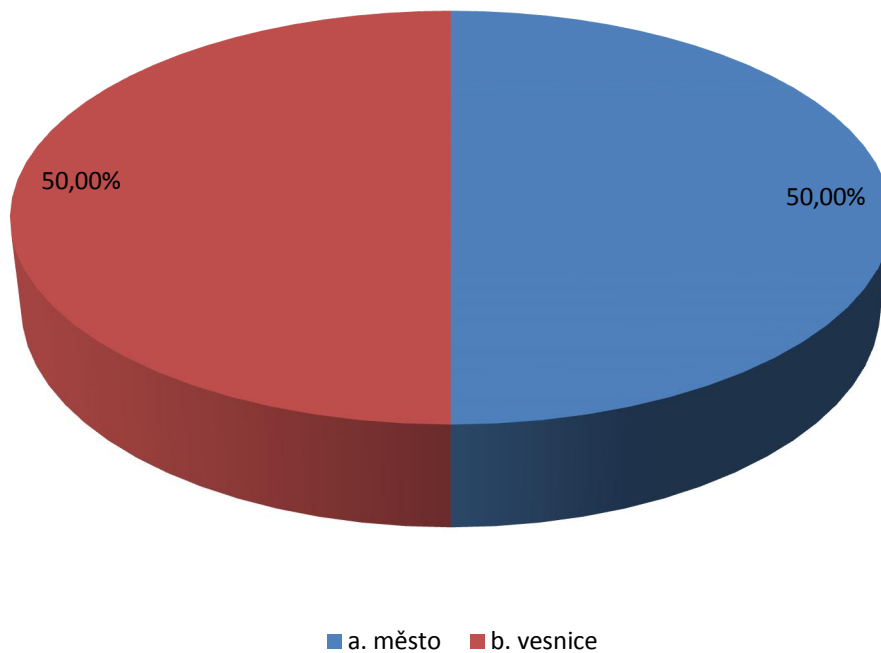
Zdroj 1 Vlastní

Z 1 grafu je patrné, že 24 učitelek má středoškolské pedagogické vzdělání zakončené maturitou. 8 učitelek jsou vystudované bakalářky v oboru Učitelství pro MŠ, 3 učitelky mají magisterský titul v oboru Učitelství pro MŠ, 3 učitelky mají jiné vzdělání (VOŠ pedagogická).

Otázka č. 2: Mateřská škola, ve které pracujete, se nachází?

Graf 2 Otázka č. 2

Otázka č. 2

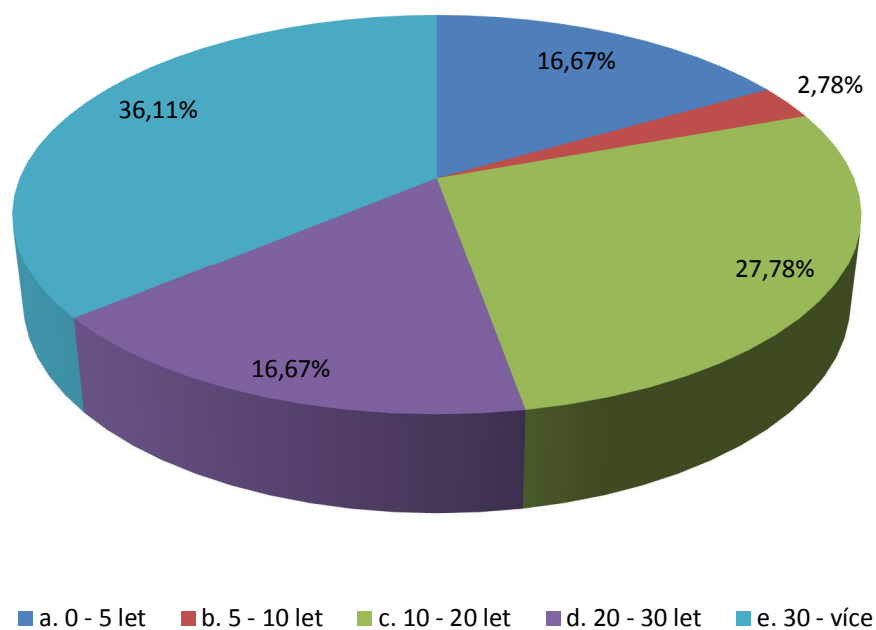
Zdroj 2 Vlastní

Z 2 grafu je patrné, že výzkumný vzorek je rozdělen přesně na polovinu, odpovědělo 19 učitelek z mateřských škol z města a 19 učitelek vesnice.

Otázka č. 3: Kolik let praxe máte?

Graf 3 Otázka č. 3

Otázka č.3

Zdroj 3 Vlastní

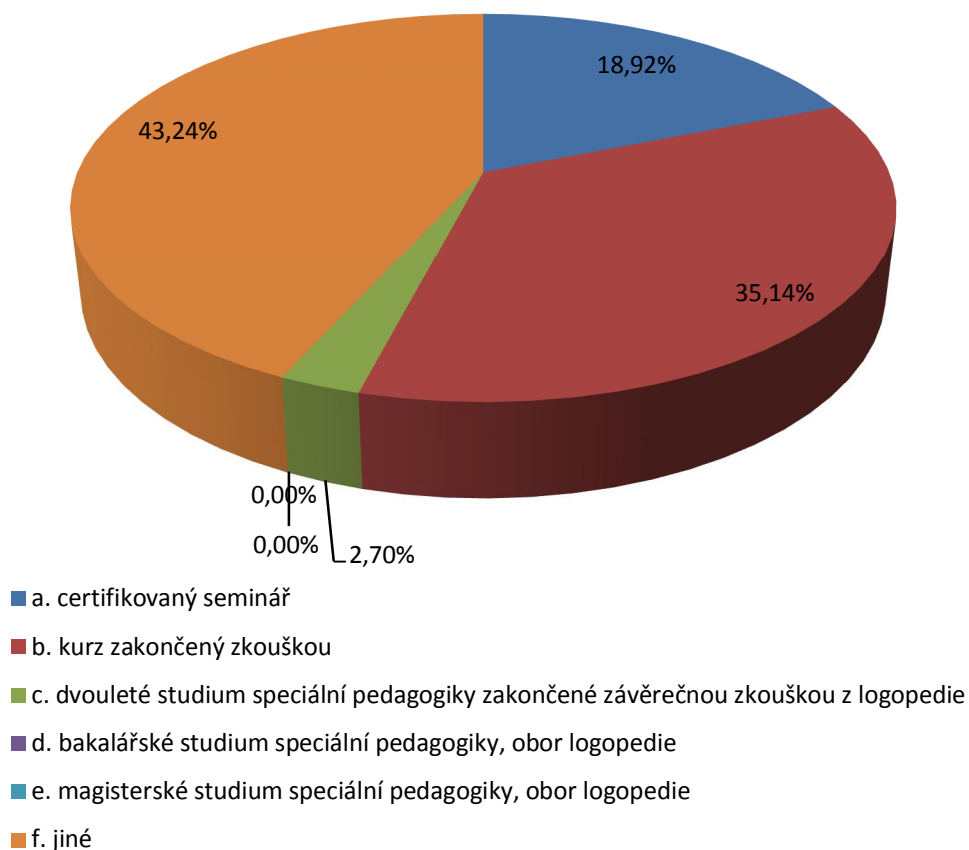
Třetí graf ukazuje, kolik let učitelky působí v mateřských školách. Největší zastoupení má kategorie 30 a více let, až 13 učitelek. Nejmenší zastoupení má kategorie 5 – 10 let, pouze 1 učitelka.

4.3 Výsledky dotazníkového šetření

Otázka č. 4: *Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání v oblasti logopedie?*

Graf 4 Otázka č. 4

Otázka č. 4

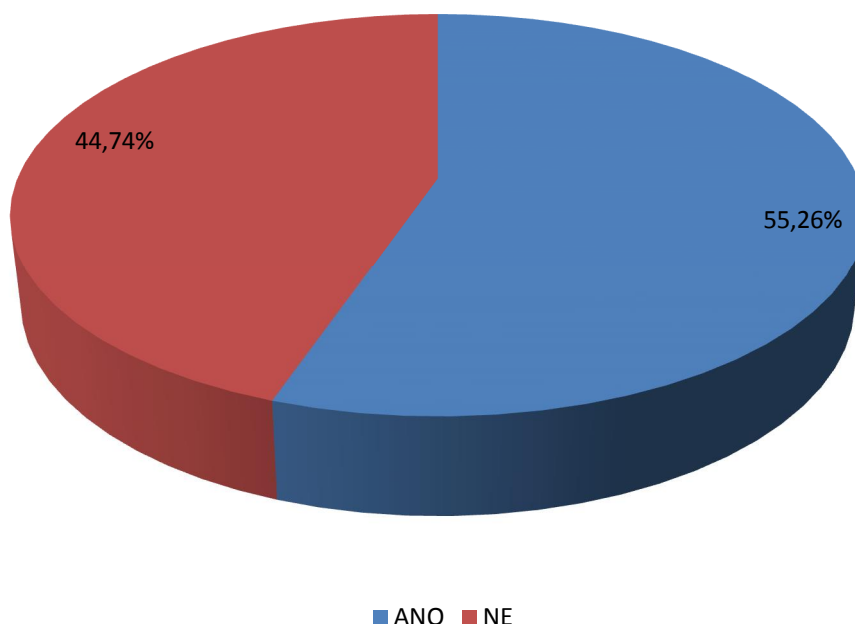
Zdroj 4 Vlastní

Ze 4 grafu je patrné, že 7 učitelek absolvovalo certifikovaný seminář. Třináct učitelek má absolvovaný logopedický kurz zakončený zkouškou. Jedna učitelka absolvovala dvouleté studium ze speciální pedagogiky zakončenou závěrečnou zkouškou z logopedie. Dvě učitelky absolvovaly základy logopedie v rámci studia Učitelství pro MŠ, další učitelka nyní navštěvuje seminář Podpora logopedické prevence v předškolním vzdělávání (akreditovaný kurz s rozsahem 67 hodin), zbylé dotazované učitelky (14) nemají žádné vzdělání v oblasti logopedie.

Otázka č. 5: Poskytuje Vaše mateřská škola logopedickou prevenci?

Graf 5 Otázka č. 5

Otázka č. 5

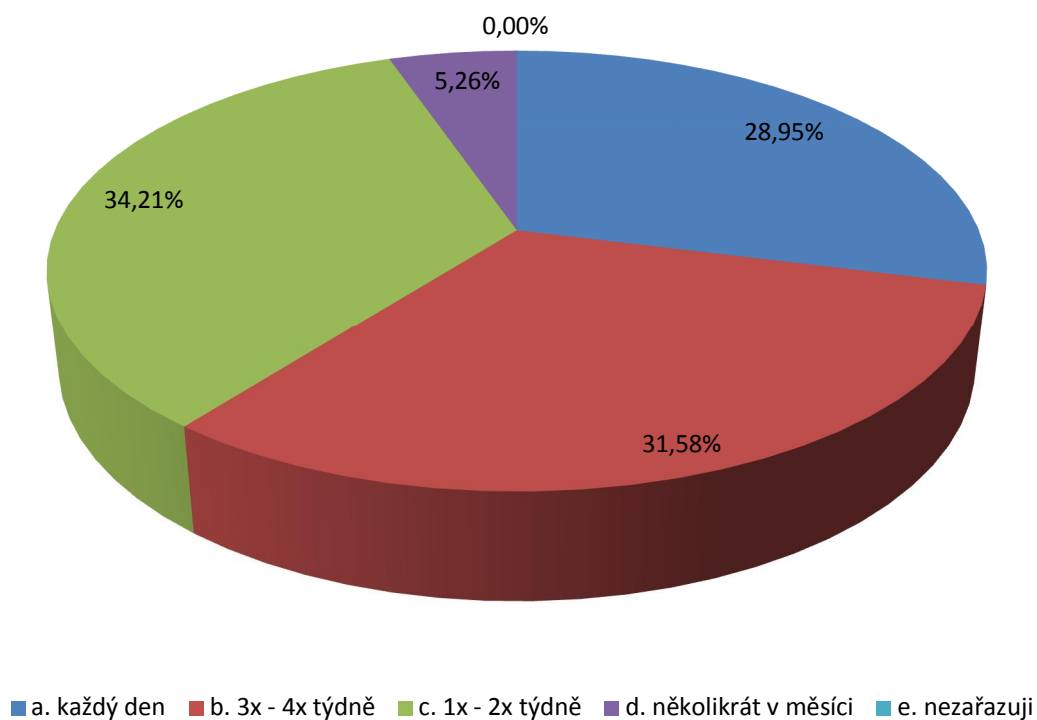
Zdroj 5 Vlastní

Pátý graf ukazuje, že 19 mateřských škol poskytuje logopedickou prevenci, u zbylých 7 mateřských škol se logopedická prevence neposkytuje.

Otázka č. 6: Jak často zařazujete činnosti související s logopedickou prevencí?

Graf 6 Otázka č. 6

Otázka č. 6

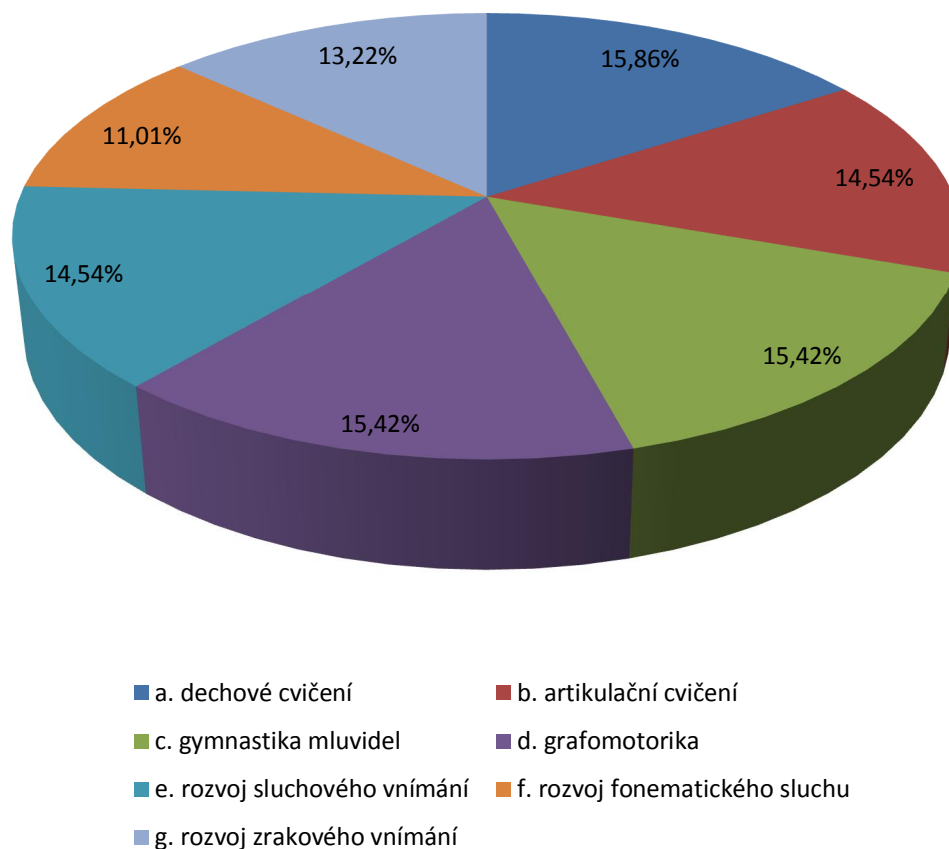
Zdroj 6 Vlastní

Z 6 grafu je patrné, že činnosti související s logopedií zařazuje 11 učitelek každý den, 12 učitelek 3x-4x týdně, 13 učitelek 1x – 2x týdně a pouze 2 učitelky jen několikrát v měsíci. Při výzkumném šetření se nenašla jediná učitelka, která by nezařazovala činnosti související s logopedickou prevencí.

Otázka č. 7: Jaké metody používáte při logopedické prevenci?

Graf 7 Otázka č. 7

Otázka č. 7

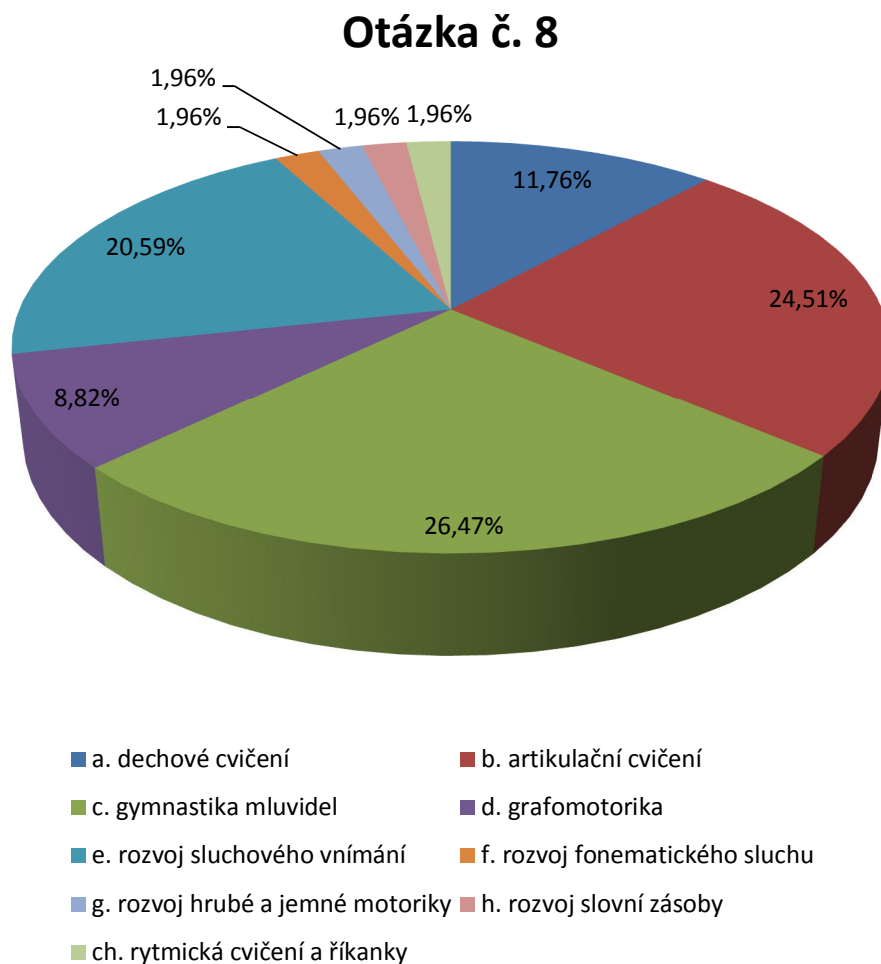
Zdroj 7 Vlastní

Graf 7 ukazuje, že nejčastěji používané metody při logopedické prevenci je dechové cvičení, tuto metodu používá 36 učitelek. Třicet pět učitelek zařazují metodu gymnastiky mluvidel a grafomotoriku. Dále zařazovaná metoda je artikulační cvičení a rozvoj sluchového vnímání (33 učitelek). Rozvoj zrakového vnímání zařazuje 30 učitelek a nejméně používaná metoda je rozvoj fonemického sluchu, tuto metodu využívá pouze 25 dotazovaných učitelek.

Otázka č. 8: Co z těchto i jiných činností považujete v rámci logopedické prevence za nejdůležitější? Vypište 3 metody činností.

Graf 8 Otázka č. 8

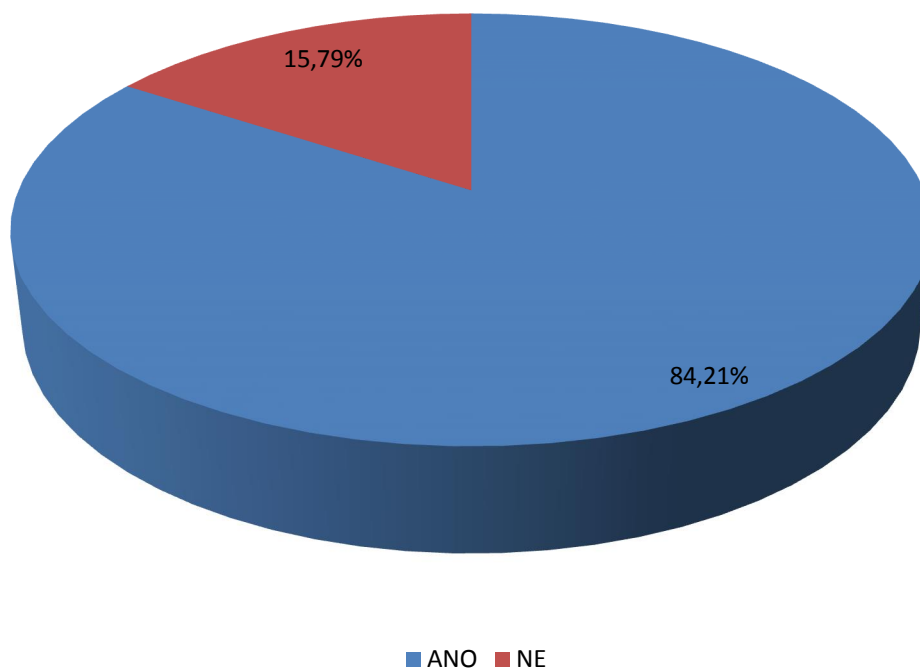
Zdroj 8 Vlastní

Na 8 grafu je patrné, že za nejdůležitější logopedickou činnost učitelky považují gymnastiku mluvidel (27 učitelek). Dvacet pět učitelek považují artikulační cvičení. Rozvoj sluchového vnímání považuje 21 učitelek za nejdůležitější činnost v rámci logopedické prevence. Dechové cvičení je nejdůležitější pro 12 dotazovaných učitelek. Devět učitelek považuje za nejdůležitější grafomotoriku. Celkem 8 učitelek vypsalo jako důležité rozvoj fonemického sluchu (2 učitelky), rozvoj hrubé a jemné motoriky (2 učitelky), rozvoj slovní zásoby (2 učitelky) a rytmická cvičení a říkanky (2 učitelky).

Otázka č. 9: Máte dostatek materiálů pro činnost logopedické prevence?

Graf 9 Otázka č. 9

Otázka č. 9

Zdroj 9 Vlastní

Graf 9 ukazuje, že 84% (tj. 32 učitelek) má dle jejich názoru dostatek materiálů pro činnost logopedické prevence, pouze 6 učitelek v dotazníku uvedlo, že nemají dostatek materiálů pro činnost logopedické prevence.

Otázka č. 10: Jaké pomůcky používáte nejčastěji?

Tabulka 1 Otázka č. 10

Pořadí	Logopedické pomůcky	Počet
1.	Logopedické obrázky	21
2.	Logopedické pexeso	7
3.	Logopedické knihy	6
4.	Zvukové kostky	4
5.	Orffovy hudební nástroje	4
6.	Brčka	4
7.	Logopedické zrcátko	3
8.	Papírové kapesníky/ubrousky	3
9.	Míčky	2
10.	Grafomotorické listy	2
11.	Peříčka	2
12.	Hmatové kostky	1
13.	Bublifuk	1
14.	CD nahrávky	1

Zdroj 10 Vlastní

Učitelky v této otevřené otázce vypisovaly nejpoužívanější logopedickou pomůcku. Některé učitelky vypsaly dvě až pět pomůcek. Celkem se v dotazníku objevilo 14 logopedických pomůcek. Až 21 učitelek při logopedické prevenci používá logopedické obrázky, toto je nejoblíbenější pomůcka. Nejméně používané pomůcky jsou hmatové kostky, bublifuk, CD nahrávky.

Otázka č. 11: Jakou odbornou literaturu používáte?

Tabulka 2 Otázka č. 11

Pořadí	Odborný titul	Počet
1.	Diagnostika předškoláka, Klenková J.	2
2.	Logopedie, Klenková J.	1
3.	Diagnostika dítěte předškolního věku, Bednářová J., Šmardová V.	1
4.	Jak se naučit správně vyslovovat, Dolejší P.	1
5.	Logopedická prevence, průvodce vývojem dětské řeči, Kutálková D., Šmardová V.	1

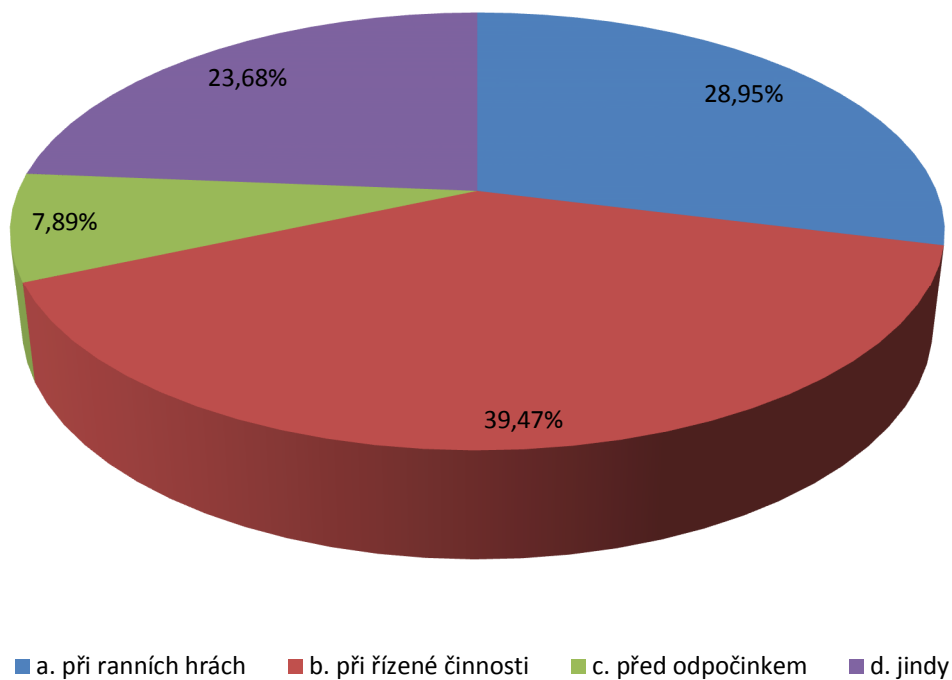
Zdroj 11 Vlastní

Učitelky měly v této otevřené otázce vypsát odbornou literaturu, kterou využívají. Jen 6 učitelek uvedlo odbornou literaturu. Ostatní dotazované učitelky uvedly tituly, které se hodí pro konkrétní činnosti v mateřské škole (knihy s básněmi, říkanky, říkadly, grafomotorické listy). Pět učitelek uvedlo, že žádnou odbornou literaturu nevyužívá.

Otázka č. 12: *Kdy, během dne, se věnujete logopedické prevenci?*

Graf 10 Otázka č. 12

Otázka č. 12

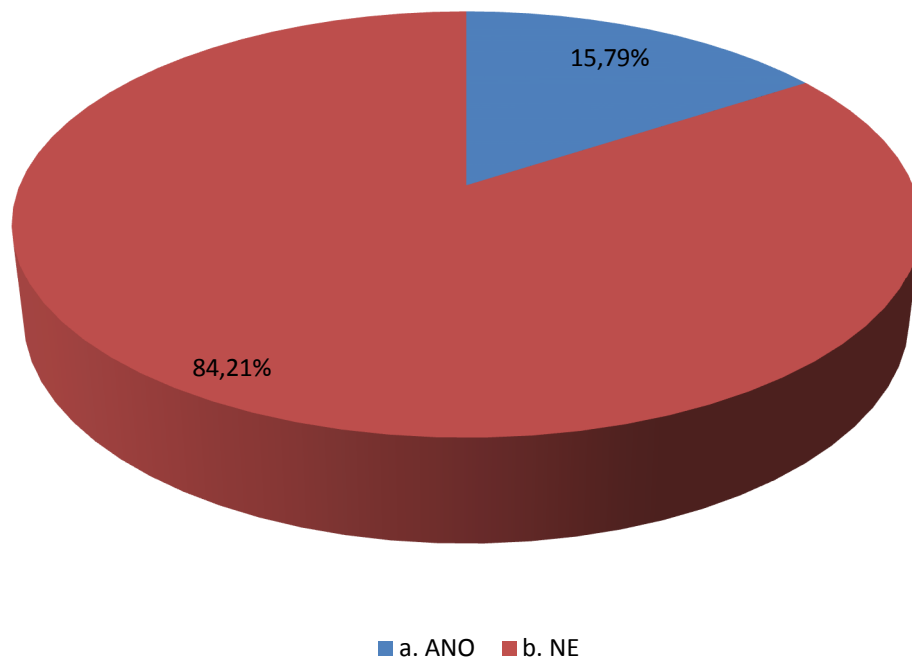
Zdroj 12 Vlastní

Dvanáctý graf ukazuje, že 11 učitelek se věnuje logopedické prevenci při ranních hrách. Patnáct učitelek si vymezí chvílku v řízené činnosti, 3 učitelky logopedickou prevencí zařazují před odpočinkem. Devět učitelek jí zařazují jindy, tj. při odpoledních hrách.

Otázka č. 13: Máte možnost pracovat s dětmi individuálně bez přítomnosti ostatních dětí? Máte vyčleněnou určitou dobu úvazku (např. 2 hodiny týdně)?

Graf 11 Otázka č. 13

Otázka č. 13

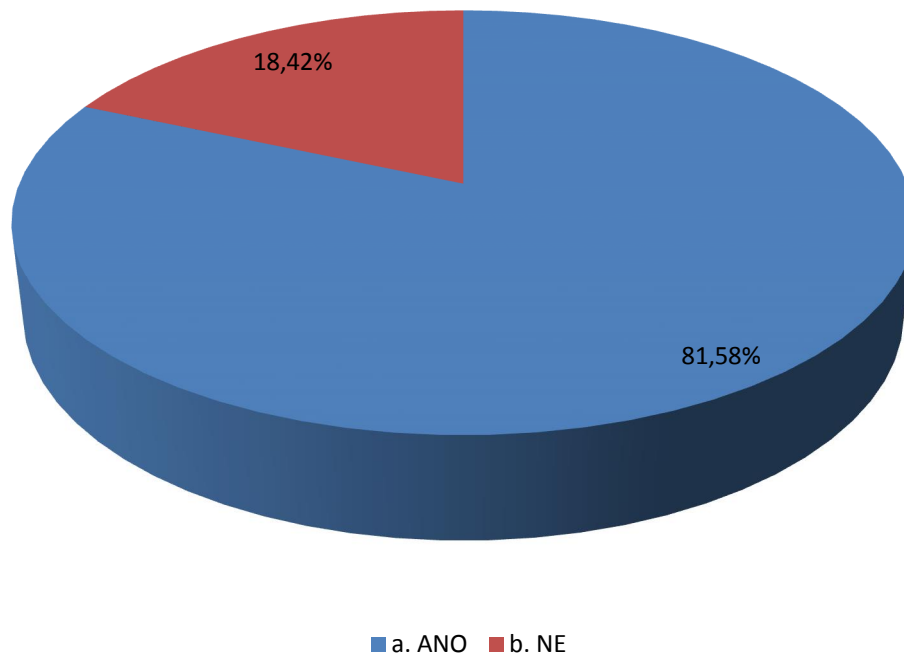
Zdroj 13 Vlastní

Z 13 grafu vyplývá, že pouze 6 z dotazovaných učitelek má vyčleněnou určitou dobu v úvazku, kdy může pracovat s dětmi individuálně. Ostatní dotazované učitelky (32) tuto vyčleněnou dobu nemají.

Otázka č. 14: Provádíte na začátku školního roku logopedickou depistáž (vyhledávání dětí s řečovými problémy)?

Graf 12 Otázka č. 14

Otázka č. 14

Zdroj 14 Vlastní

Na 14 grafu je patrné, že převážná část učitelek (31) v dotazníku uvedla, že v mateřské škole, ve které pracují, se provádí na začátku školního roku logopedická depistáž. Jen 7 učitelek uvedlo, že v jejich mateřské škole se logopedická depistáž neprovádí.

Otázka č. 15: Jaké informace či doporučení v rámci logopedické prevence sdělujete rodičům?

Tabulka 3 Otázka č. 15

Pořadí	Informace nebo doporučení	Počet
1.	Návštěva logopedické poradny	24
2.	Doporučení materiálů	9
3	Upozornění na špatnou výslovnost či vadu řeči	8
4.	Neinformuji	3

Zdroj 15 Vlastní

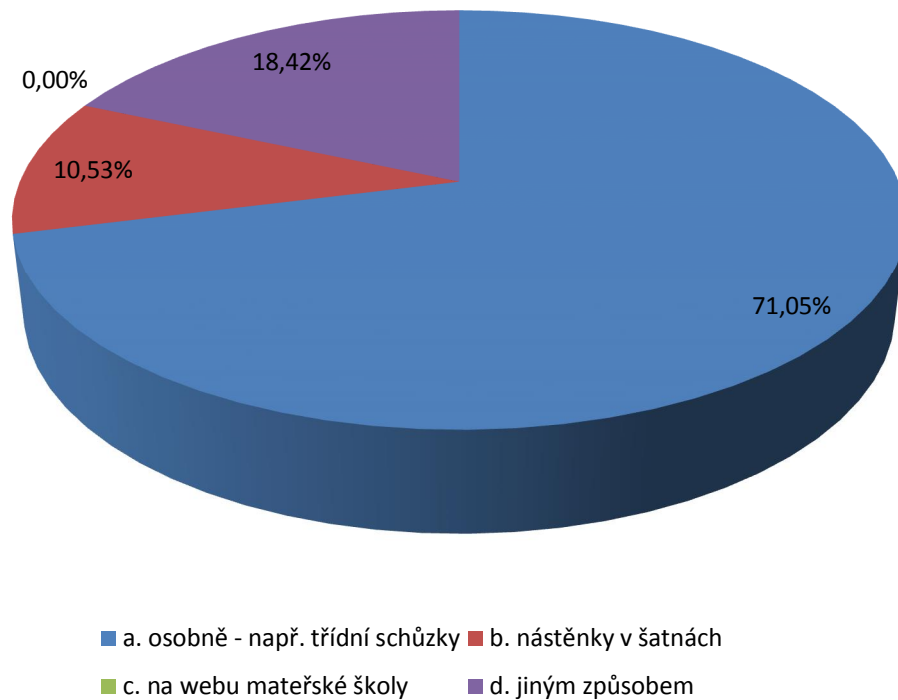
V patnácté otevřené otázce učitelky vypisovaly informace nebo doporučení, které sdělují rodičům v rámci logopedické prevence. Učitelky vypsaly jednu až dvě informace či doporučení. Nejčastěji učitelky (24) doporučují rodičům návštěvu logopedické poradny, 9 učitelek doporučují vhodné materiály. Osm učitelek nejdříve upozorní na špatnou výslovnost či vadu řeči a poté doporučují klinického logopeda. Tři učitelky rodiče neinformují.

Otázka č. 16: Jakým způsobem informujete rodiče o možnostech logopedické prevence?

Graf 13 Otázka č. 16

Otázka č. 16

Zdroj 16 Vlastní

Ze 14 grafu lze zjistit, že 27 učitelek rodiče informují o možnostech logopedické prevence osobně (individuální rozhovory s rodiči). Čtyři učitelky k předávání informací používají nástěnky v šatnách. Sedm učitelek uvedlo, že používají jiný způsob, než který byl v odpovědích uvedený (k předávání informací využívají všechny nabídnuté možnosti).

5 SHRNU TÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Výzkumné šetření se věnovalo problematice logopedické prevence v mateřských školách na Plzeňsku. Díky dotazníkovému šetření bylo získáno velké množství dat. Pro naplnění výzkumného šetření byly stanoveny 4 výzkumné otázky.

První výzkumná otázka se týkala rozsahu logopedické prevence v mateřských školách. Podle získaných dat bylo zjištěno, že mateřské školy, které provádí logopedickou prevenci a mateřské školy, které neposkytují logopedickou prevenci, se dělí přibližně na polovinu. 55,26% dotazovaných mateřských škol provádí logopedickou prevenci a 44,74% žádnou logopedickou prevenci neposkytují. Deset městských mateřských škol poskytuje logopedickou prevenci, jen 3 městské jí neposkytují. U vesnických mateřských škol je také převážná část, která logopedickou prevenci poskytuje (8 mateřských škol) a 5 vesnických mateřských škol logopedickou prevenci neprovozuje. Tato zjištěná data mě překvapila, měla jsem mylnou představu o tom, že bude daleko méně vesnických mateřských škol, které logopedickou prevenci nebudou poskytovat. Spíše jsem si myslela, že je výsada městských mateřských škol.

Dále jsem zjišťovala, jak často se zařazují činnosti související s logopedickou prevencí. U všech dotazovaných učitelek, ať jejich mateřská škola poskytuje nebo neposkytuje logopedickou prevenci, zařazuje činnosti související s logopedickou prevencí. Je to pozitivní zjištění, že i když se v jejich mateřské škole neposkytuje logopedická prevence, přesto jí nezanedbávají a zahrnují do svých aktivit i činnosti. Méně pozitivní je fakt, že pouze 28,95% učitelek zařazuje tyto činnosti každý den. Dle mého názoru by se jakákoliv aktivita či činnost související s logopedickou prevencí měla zařazovat denně. Dalším příznivým výsledkem, který vyplynul z šetření, je že všechny dotazované učitelky tyto činnosti zařazují a žádná z nich nezakroužkovala odpověď: nezařazují.

Činnosti týkající se logopedické prevence se učitelky věnují v 39,47% při řízené činnosti, při ranních hrách se je to o něco méně 28,95% učitelek, 23,68% učitelek aktivity zařazují při odpoledních hrách. A pouze 7,89% učitelek se věnuje logopedické prevenci před odpočinkem.

Dalším nepříznivým výsledkem, který vyplynul ze zjištěných dat, je fakt, že pouze 6 učitelek z mateřských škol, které poskytují logopedickou prevenci, mají možnost pracovat s dětmi individuálně bez přítomnosti ostatních dětí. Když víme, že celkem 19 dotazovaných škol poskytuje logopedickou prevenci, tím pádem 12 mateřských škol neumožňuje, žádnou možnost individuální práce s dětmi, při které se pedagog může soustředit jen na ni.

Dále jsem zjišťovala, jaké metody se používají při logopedické prevenci. Učitelky vybíraly z předem stanovených odpovědí. Dechová cvičení (15,86%), gymnastika mluvidel (15,42%) a grafomotorika (15,42%) mají největší zastoupení při logopedické prevenci. Artikulační cvičení a rozvoj sluchového vnímání používá 14,54% učitelek. A v poslední řadě rozvoj zrakového vnímání (13,22%) a rozvoj fonemického sluchu (11,01%). K této otázce se pojila další otázka, kde učitelky vybíraly pro ně nejdůležitější činnosti používané v rámci logopedické prevence. Mezi první a druhou otázkou nejsou značné rozdíly. V této otázce učitelky vypisovaly nejčastěji používanou metodu gymnastiku mluvidel (26,47%) dále artikulační cvičení (24,51%) a jako třetí nepoužívanější je rozvoj sluchového vnímání (20,59%). Pozitivní fakt je, že všechny metody používané při logopedické prevenci mají podobný počet procent. Podle toho se dá usoudit, že učitelky vědí, že všechny metody by se měly v jejich činnostech objevit ve stejném množství. Každá metoda je sama osobě důležitá a žádná metoda by neměla být opomenuta.

Příznivý výsledek, který vyplynul z dotazníkového šetření, je fakt, že 81,58% učitelek odpovědělo pozitivně na otázku, zda se provádí na začátku roku logopedická depistáž (vyhledávání dětí s řečovými problémy). Tím pádem potvrzují to, že mají zmapované děti s řečovými problémy. Na druhou stranu je zarážející, že 18,42% učitelek uvedlo, že logopedická depistáž v jejich mateřských školách neprobíhá. Myslím si, že v každé mateřské škole by měly být vytipované děti s vadou řeči, aby se s nimi mohlo dále pracovat buď přímo v mateřské škole, pokud poskytuje logopedickou prevenci nebo u klinického logopeda.

Druhá stanovená výzkumná otázka zjišťuje materiální podmínky pro logopedickou prevenci. Pozitivní zjištění je, že až 84,21% učitelek má dostatek materiálů pro činnost logopedické prevence i když jejich mateřská škola logopedickou prevenci

neposkytuje. 15,79% dotazovaných učitelek nemá dostatek materiálů. V první tabulce je obsaženo 14 logopedických pomůcek. Nejvíce používanou pomůckou jsou logopedické obrázky, které používá 21 dotazovaných učitelek. Pro mě je velkým překvapením, že pomůcky jako míčky, brčka nebo peříčka se v mateřských školách tolik nepoužívají. K této výzkumné otázce se také pojí otázka další, jaká odborná literatura se používá. Šest učitelek uvedlo odbornou literaturu od erudovaných odborníků (tyto tituly knih jsou vypsány ve druhé tabulce). Ostatní učitelky uvedly tituly, které se hodí pro konkrétní činnost. Výsledky z této otázky považuji za negativní. Vyplývá z toho, že učitelky se dále nevzdělávají.

Třetí výzkumná otázka se dotýká vzdělání pedagogů v oblasti logopedie. Pokud se v mateřských školách poskytuje logopedická prevence, učitelky jsou vzdělány v oblasti logopedie, 9 učitelek absolvovaly kurz zakončený zkouškou, 5 učitelek certifikované semináře. Zarážející zjištění je, že 3 učitelky nejsou vzdělávány v oblasti logopedie, a přesto jejich mateřská škola poskytuje logopedickou prevenci. Naopak je zajímavým zjištěním to, že jedna učitelka absolvovala dvouleté studium speciální pedagogiky zakončené závěrečnou zkouškou z logopedie a v mateřské škole, ve které pracuje, není k dispozici logopedická prevence.

Poslední výzkumná otázka se ptá na to, jak mateřské školy informují rodiče o logopedické prevenci. Nejprve jsem zjišťovala, jaké informace či doporučení v rámci logopedické prevence se sděluje rodičům. Není žádné překvapivé zjištění, že učitelky rodičům doporučují návštěvu klinického logopeda (24 dotazovaných učitelek), k tomuto doporučení ještě 8 učitelek upozorní na špatnou výslovnost nebo vadu řeči. Devět učitelek doporučuje vhodné materiály, nejsem si úplně jistá, zda toto doporučení rodiče vezmou v potaz a budou doporučené materiály používat. Za negativní zjištění je fakt, že jsou učitelky, které rodiče neinformují (pouze 3 dotazované učitelky).

Z posledních získaných dat, je zjištěno jakým způsobem učitelky informují rodiče o možnostech logopedické prevence. Není žádným překvapením, že 71,05% učitelek dává přednost osobnímu sdělení. 10,53% učitelek využívá nástěnky v šatnách. V poslední řadě 18,42% učitelek využívá kombinaci osobního sdělení, nástěnek v šatnách a také webu mateřské školy.

6 TÉMATICKÉ CELKY

6.1 OVOCE

Konkrétní výstupy:

- správně vyslovovat, ovládat dech
- pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno, poznávání ovoce
- naučit se z paměti krátké texty
- sluchově rozlišovat začáteční hlásky ve slovech
- zvládnout základní pohybové dovednosti
- ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku
- napodobit artikulační cviky
- napodobit jednoduchý pohyb
- projevit fantazii

Činnosti:

- v kruhu si s dětmi povíme, jaké známe ovoce. K rozhovoru si připravíme kartičky s obrázky různými druhy ovoce – jablka, hrušky, švestky, třešně, meruňky atd.
- děti řeknou názvy, vytleskají slabiky slov, poznávají první hlásky ve slově např., Jakým písmenem začíná a končí slovo jablko, hruška atd.
- k uzrávání ovoce pomáhají včelky – běh a „mávání křídly“; nádech nosem a při vydechnutí lehce bzučíme „bzzz“; včelka sosa nektar z květů – pití brčkem vodu ze sklenice.
- ovoce roste na stromě- jakým způsobem ho sklídíme – stoj na špičkách, ruce vzpažíme a naznačujeme trhání jablek; strom je vysoký – použijeme žebřiny – vylézání a slézání po žebříku, střídání ruka-noha;
- seznámení s básní:

*„ Foukej, foukej větříčku,
shod' mi jednu hruštičku.
Shod' mi jednu nebo dvě,
budou sladké obě dvě“.*

- chůze v kruhu, v rytmu říkadla ťukáme do míčku
- i vítr nám sklízí jablka ze stromu – malý větřík – pomalý běh, silný vítr – rychlý běh
- jak silný musím být vítr, aby shodil ovoce ze stromu – foukání do papírové kuličky nebo vatové kuličky na niti
- otrhané ovoce krásně voní – přivoníme – nadechneme se nosem a vydechneme
- jak asi ovoce chutná – jíme jablko – velké otevření úst, švestka – menší otevření úst, třešeň – malé otevření úst; žvýkání – pohyb dolní čelisti; olizování horního i spodního rtu, mlaskání – opírání jazyka o horní dásně, rozložení jazyka – říkání „mňam, mňam; nafukování tváří – zralé jablko, vtažení rtů dovnitř – scvrklé jablko
- muchlání papírových „jablíček“; modelování různého druhu ovoce.
- malování jablíček prstem (kruh) a švestek (ovál) do prostoru, poté namalujeme jablka na velký arch papíru
- třídění ovoce – podle barvy, velikosti; třídění ovoce x zelenina
- děti vymýšlejí, které zvíře si v pohádce nosí jablka na hřbetu
- děti popisují, jak zvíře vypadá
- dokreslování bodlinek na ježka – lomená čára
- pohybová hra s reakcí na smluvený signál „ Tiše, tiše, ježek spí,
ať ho nikdo nevzbudí.
Ježku vstávej!“

6.2 O VELIKÉ ŘEPĚ

Konkrétní výstupy:

- správně vyslovovat, ovládat dech
- porozumět slyšenému
- vyprávět pohádku
- projevit fantazii, vymyslet jiný konec příběhu
- vymýšlet hádanky
- pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno
- sluchově rozlišovat začáteční hlásky ve slovech
- vytleskat slovo na slabiky
- sluchově rozlišovat zvuky
- úmyslně si zapamatovat a vybavit krátké texty
- zvládnout základní pohybové dovednosti
- ovládat koordinaci ruky a oka, zvládat jemnou motoriku za pomoci říkanky
- napodobit artikulační cviky

Činnosti:

- učitelka čte nebo vypráví pohádku „O veliké řepě“
- dramatizace pohádky – učitelka nebo jedno dítě se stanou vypravěči, ostatní děti představují postavy
- děti převypráví pohádku podle obrázků
- děti vymýšlejí jiný konec pohádky, jaké jiné postavy se mohou objevit v pohádce
- seřazení postav podle, toho jak se objevovali v pohádce – posloupnost
- vytleskávání jmen postav
- „ Jak se jmenuješ“ – děti řeknou a vytleskají svoje jméno, určí počáteční hlásku svého jména

- vyjmenování zvířecích postav
- děti vymýšlejí, co zvířátka všechno mohou dělat
- poznávání zvířat podle jejich hlasů – hlasy nahrané na CD
- sluchová hra:
  - „ Šla jsem včera kolem domku,
potkala jsem tam Aničku.
Anička se zeptala, zda jsem např. pejska, kočičku, myšku slyšela.“
- děti vymýšlejí další druhy zvířat a napodobují hlasy těchto zvířat
- děti zpívají písničku „ Zvířátka, jak si vlastně povídáte“
- děti zvířata pohybově ztvární
- děti si mohou vymýšlet svoje vlastní hádanky – „Jaké zvířátko předvádím?“ - pohybová hádanka; zvuková hádanka – „ Zvířátko, na které myslím dělá např. Haf, haf atd.
- děti si nakreslí myšku za doprovodu říkanky:
  - „Položíme pentličku,
dáme na ní buchtičku,
malé uši k poslouchání,
také očko na koukání,
potom vousky blíž a je tady myš“.
- děti si mohou nakreslit kočičku, také za doprovodu říkanky:
  - „ Namotáme klubíčko,
do něj menší jablíčko.
Přilepíme uši,
Ať to kočce sluší.
Potom dáme ještě očka,
Ať se kouká, kočka.
Pak nosánek, kníry
Má kocourek milý.
Ocáskem si zacvičí
Náš kocourek kočičí“.
- dědeček, než vytáhne řepu, odpočívá – leh na zádech, hluboký nádech a výdech

- pejsek vyhlíží z boudy – jazyk pokládáme na horní, dolní ret a do pravého i levého koutku úst
- kočička se protahuje – ústa pootevřená, jazyk opřený o dolní dásně, hřbet jazyka se zvedá směrem nahoru
- kočička líže mléko – jazykem olizovat horní ret (brnkání).; jazykem olizovat horní i dolní ret
- myška v pytli – nafukování tváří; ústa zavřená, jazyk „naráží“ zevnitř nejprve do pravé i do levé tváře

6.3 OTVÍREJTE ČERTI VRATA

Konkrétní výstupy:

- zvládnout prostorovou orientaci a pohybovat se ve skupině dětí
- reagovat na smluvený signál
- rozlišovat zvuk a určovat odkud vychází
- ovládat koordinaci ruky a oka – krouživé pohyby
- rozvíjení jemné motoriky modelováním
- ovládat dech
- vyjadřovat samostatně a smysluplně své nápady, zapojit fantazii
- formulovat do vět
- správně vyslovovat
- úmyslně si zapamatovat a reprodukovat báseň
- spolupracovat s ostatními dětmi
- napodobovat artikulační cviky
- vymýšlet rýmy a antonyma
- vymýšlet pohádky, projevit fantazii
- zpívat a udržet rytmus s ostatními

Činnosti:

- děti namotivujeme básní o čertech, kterou se poté naučí
„Otvírejte čerti vrata, (ťukání pěstí o sebe)
Jdeme se kouknout na čertáta. (naznačovat chůzi na místě)
Čertí kluci, čertí holky, (naznačovat prsty rohy na hlavě)
Baští v pekle černé vdolky. (naznačovat
Je to peklo, peklíčko, (tleskání do rytmu)
Je tam pěkné teplíčko“. (hlazení tváří)
- děti vymýšlejí další básně nebo písně o čertech, společně si zarecitujeme nebo zazpíváme; použijeme Orffovy nástroje
- děti přemýšlejí, zda znají pohádku o čertech; převyprávění pohádky
- děti společně s učitelkou mohou vymyslet svoji vlastní pohádku o čertech

- děti popisují, jak podle nich vypadá čert, jaké rekvizity nosí; jak vypadá peklo
- čerta si dle své fantazie nakreslí na velký arch papíru – společná práce dětí
- zahrajeme si pohybovou hru „ Čertí ocásky“ – děti si zastrčí papírové ocásky na tepláky, jedno dítě ocásek nemá – honič. Děti se pohybují v prostoru herny. Honič se snaží ukrást ostatním čertům ocásek. Po získání ocásku se role vymění.
- Pohybová hra „ Vstávej, vstávej ratata“ (obměna hry na Peška) – děti sedí v kruhu s hlavou skloněnou, jedno dítě – čertík – chodí po kruhu a říká říkanku: „ Vstávej, *vstávej ratata,*
čerti bouchají na vrata“
- dokončí říkanku a zastaví se, zabouchá na záda kamarádovi, u kterého se zastavil. Kamarád vyskočí a začne honit dítě, které představovalo čertíka, ten hledá volné místo v kruhu, kam se posadí. Hra se stále opakuje, než se všechny děti vystřídají.
- sluchová hra – „ kde je schovaný čert“ – děti sedí v kruhu na koberci se zavřenýma očima, jedno dítě se schová. Vydává pouze zvuk, typický pro čerta. Ostatní děti čertíka hledají podle zvuku.
- grafomotorické cvičení – dokreslíme čertovi kožich - spirála
- v pekle je velké teplo – foukání do dlaní
- čerti rádi spí – leh na zádech, hluboký nádech a výdech
- v pekle hoří ohýnky – sfoukávání svíčky
- v pekle žije malý čertík – vyplazování jazyka
- jeden smutný čertík - sevřené rty špulíme
- a také veselý čertík – úsměv
- nejstarší čert bafá s fajfky – sevřené rty se od sebe oddálí tlakem, „ vyfoukneme“ hlásku P
- čerti baští vdolky, jak jsou dobré – olizování horního i dolního rtu jazykem; mlaskání
- co dalšího mohou čerti v pekle na kotlíku vařit? – děti vymýšlejí různá jídla

- děti si nakreslí obrys kotlíku/hrnce, pastelka představuje vařečku se kterou „míchají“ např. polévku v hrnci. Kreslí velké kruhy. Poté si děti hrnec vystřihnou a můžeme ho přilepit do pekla, které děti již vytvořily.
- děti z modelíny nebo připraveného těsta modelují „vdolky“ (koblížky)
- děti společně s učitelkou vymýšlejí rýmy – začneme slovy z básně – čertík – dortík, vdolky – holky, kluk – buk, peklíčko – sluníčko, ohýnek – plamínek, a dále můžeme pokračovat jinými slovy les – pes, domek – stromek atd. – můžeme mít připravené obrázky, aby děti přiřazovaly dvojice k sobě (které se rýmují); dále můžeme vymýšlet antonyma – zlý – hodný, špinavý – čistý, teplý – studený, malý – velký atd.

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, v jakém rozsahu se provádí logopedická prevence v mateřských školách v Plzni a blízkém okolí. Potřebná data jsem získala z městských i vesnických mateřských škol.

Práce je rozdělena do dvou částí praktické a teoretické. V první kapitole teoretické části jsem se stručně věnovala charakteristice a popisu Plzeňského kraje, vymezení oblasti i přírodního prostředí. Malou kapitolu jsem také věnovala plzeňskému nářečí, které je specifické a často k smíchu ostatním lidem. Druhá kapitola obsahuje definici logopedie i vymezení pojmu narušená komunikační schopnost. Jsou zde vypsány metody primární, sekundární i terciální prevence. Neopomněla jsem ani důležitost logopedické osvěty a depistáže. Popisovala jsem kvalifikační požadavky a zamýšlela jsem se nad tím, jaké jsou ideální podmínky pro správný rozvoj řeči. Třetí kapitolu jsem věnovala obsahu logopedické prevence. Jakými aktivitami a činnostmi můžou učitelky v mateřských školách rozvíjet jemnou i hrubou motoriku, motoriku mluvidel, fonemický sluch, zrakové a vnímání. Tato kapitola je také zaměřena na zásady dechového cvičení.

Praktická část navazuje na teoretickou. Pro získání dat a informací na výzkumné otázky jsem využila dotazníkovou formu. Všechny výsledky jsou zaznamenány do grafů či tabulek. Z výsledků vyplynulo, že polovina mateřských škol stále neposkytuje logopedickou prevenci, i když podle mého názoru se navyšuje počet dětí s logopedickými poruchami. Že učitelky nemají vymezenou dobu v úvazku, přesto jejich mateřská škola poskytuje logopedickou prevenci. Učitelky chápou důležitost logopedické prevence a zahrnují jí do svých činností.

Sestavila jsem také tematické celky, které se skládají z logopedických cvičení, které jsou popsány v teoretické části. Celky jsou zaměřeny na různá témata.

Myslím si, že tato práce by mohla být osvětou pro všechny učitele a zdůrazňuje důležitost logopedické prevence.

SEZNAM POUŽITÉ S CITOVANÉ LITERATURY

Autor neuveden. *Plzeňský kraj* [online]. [cit. 14.9.2017]. Dostupné z:

<http://plzensky-kraj.webnode.cz/historie/>

KLENKOVÁ, Jiřina. *Kapitoly z logopedie I*. Brno: Paido. 1997. ISBN 80-85931-41-9

KLENKOVÁ, Jiřina. *Logopedie*. Praha: Grada. 2006. ISBN 978-80-247-1110-9

KUTÁLKOVÁ, Dana. *Jak připravit dítě do 1. třídy*. 3 aktualiz. vydání. Praha: Garda. 2014. ISBN 978-80-247-9173-9

KUTÁLKOVÁ, Dana. *Vývoj dětské řeči krok za krokem*. 2 aktualiz. a dopl. vydání Praha: Garda. 2010. ISBN 978-80-247-3080-6

LECHTA, Viktor. *Diagnostika narušené komunikační schopnosti*. Praha: Portál. 2003. ISBN 80-7178-801-5

LECHTA, Viktor. *Logopedické repetitorium*. Bratislava: SPN. 1990

LECHTA, Viktor. *Symptomatické poruchy řeči u dětí*. Praha: Portál. 2002. ISBN 80-7178-572-5

LIPNICKÁ, Milena. *Logopedická prevence v mateřské škole*. Praha: Portál. 2013. ISBN 978-80-262-0381-0

PAVLOVÁ-ZAHALCOVÁ, Anna a kol. *Prevence poruch řeči*. Praha: SPN. 1976

PETŘÍK, Stanislav. *O plzeňském „zpívání“* [online]. *Naše řeč*, ročník 20. 1936. č.8. [cit 14.9. 2017]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=3071>

PEUTELSCHMIEDOVÁ, Alžběta. *Logopedické minimum*. Olomouc: Univerzita Palackého. 2001. ISBN 80-244-0258-0

PROCHÁZKA, Zdeněk. *Plzeňský kraj*. Praha: Kartografie. 2004. ISBN 80-7011-803-2

PRŮCHA, Jan. KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Praha: Portál. 2013. ISBN 978-80-262-0495-4

SCS. ABZ. CZ. *Pojem logopedická depistáž* [online]. [cit. 20.9.2017]. Dostupné z:
<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/logopedicka-depistaz>

SMOLÍKOVÁ, Kateřina a kol. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: VÚP. 2004. ISBN 80-87000-00-5

SMOLÍKOVÁ, Kateřina a kol. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. [online]. 2017. [cit. 6.12.2017]. Dostupné z:
<http://www.msmt.cz/file/39793/>

SOVÁK, Miloš. *Uvedení do logopedie*. Praha: SPN. 1978

ŠKODOVÁ, Eva. JEDLIČKA, Ivan a kolektiv. *Klinická logopedie*. Praha: Portál. 2003.
ISBN 80-7178-546-6

ŠTĚPÁN, Josef. PETRÁŠ, Petr. *Logopedie v praxi: Metodická příručka*. Praha:
Septima. 1995. ISBN 80-85801-61-2

TĚTHALOVÁ, Marie. *Mluvit není jen vyslovovat. Informatorium 3-8*. 2013. č. 8

VALENTA, Milan. *Slovník speciální pedagogiky*. Praha: Portál. 2015. ISBN 978-80-
262-0937-9

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 Vzorový dotazník

VZOROVÝ DOTAZNÍK

1. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
  - a. maturita – SŠ pedagogická
  - b. bakalářské, obor učitelství pro MŠ
  - c. magisterské, obor učitelství pro MŠ
  - d. Jiné:.....

2. Mateřská škola, ve které pracujete, se nachází?
  - a. město
  - b. vesnice

3. Kolik let praxe máte?
  - a. 0 – 5 let
  - b. 5 - 10 let
  - c. 10 – 20 let
  - d. 20 – 30 let
  - e. 30 – více

4. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání v oblasti logopedie?
  - a. certifikované semináře
  - b. kurz zakončený zkouškou
  - c. dvouleté studium speciální pedagogiky zakončené závěrečnou zkouškou z logopedie
  - d. bakalářské studium speciální pedagogiky, obor logopedie
  - e. magisterské studium speciální pedagogiky, obor logopedie
  - f. jiné :.....

5. Poskytuje Vaše mateřská škola logopedickou prevenci?

ANO - NE

6. Jak často zařazujete činnosti související s logopedickou prevencí?

- a. každý den
- b. 3x – 4x týdně
- c. 1x – 2x týdně
- d. několikrát v měsíci
- e. nezařazují

7. Jaké metody používáte při logopedické prevenci?

- a. dechové cvičení
- b. artikulační cvičení
- c. gymnastika mluvidel
- d. grafomotorika
- e. rozvoj sluchového vnímání
- f. rozvoj fonemického sluchu
- g. rozvoj zrakového vnímání

8. Co z těchto i jiných činností považujete v rámci logopedické prevence za nejdůležitější? Vypište 3 metody činností

- a. ....
- b. ....
- c. ....

9. Máte dostatek materiálů pro činnost logopedické prevence?

ANO – NE

10. Jaké pomůcky používáte nejčastěji? - vypište

.....

nepoužívám

11. Jakou odbornou literaturu používáte? – vypište

.....

nepoužívám

12. Kdy, během dne, se věnujete logopedické prevenci?

- a. při ranních hrách
- b. při řízené činnosti
- c. před odpočinkem
- d. jindy- .....

13. Máte možnost pracovat s dětmi individuálně bez přítomnosti ostatních dětí?

Máte vyčleněnou určitou dobu v úvazku (např. 2 hodiny týdně)?

ANO - NE

14. Provádíte na začátku školního roku logopedickou depistáž (vyhledávání dětí s řečovými problémy)?

ANO – NE

15. Jaké informace či doporučení v rámci logopedické prevence sdělujete rodičům?

- vypište

.....

neinformuji

16. Jakým způsobem informuje rodiče o možnostech logopedické prevence?

- a. osobně – např. třídní schůzky
- b. nástěnky v šatnách
- c. na webu mateřské školy
- d. jiným způsobem:.....